

Sladana Mihajlović
**SOCIALNE IN SOCIALNO
VREDNOTNE ORIENTACIJE
V ZVEZI Z VODENJEM,
SAMOZAZNAVO IN ŽIVLJENJSKIM
STILOM PRI IZBRANIH
SKUPINAH SLOVENSКИH
IN NESLOVENSКИH
UDELEŽENCEV**

37-53

SLADANA MIHAJLOVIĆ
PARTIZANSKA IO/A
SI-1381 RAKEK

::POVZETEK

SOCIALNE IN SOCIALNO VREDNOTNE orientacije v zvezi z vodenjem, samoznavo in življenjskim stilom so v vsakem kulturološkem okolju ene najpomembnejših socialnih orientacij.

V pričujočem prispevku me je zanimalo, ali se omenjene socialne reprezentacije pomembno ločijo med skupinami slovenskih in neslovenskih udeležencev v raziskavi. Naše udeležence je predstavljalo šest različnih skupin študentov (ekonomisti, strojniki, študentje managementa, pravniki, sociologi in psihologi), ki sem jih zajela v raziskavi. Vsega skupaj 269 študentov, od tega 246 Slovencev in 23 Neslovencev.

V vprašalniku, ki sem ga konstruirala skupaj s sodelavci, sem uporabila Rockeachovo lestvico vrednot, Hofstedejevo lestvico vodenja, Lernerjev vprašalnik o pravičnosti sveta ter lestvice v zvezi z evaluacijami vodenja in vodstvenih izkušenj.

Rezultati so pokazali, da se slovenski in neslovenski udeleženci ne ločijo pomembno v nobeni sumacijski odvisni spremenljivki, da pa se ločijo pomembno v preferencah vrednot Svet lepote in estetike, Enakost vseh ljudi, Družinska varnost, Vljudnost in Intelktualnost.

Ključne besede: vrednotne orientacije, vodenje, vodstveni oz. managerski in življenjski stil, zaznava pravičnosti, nacionalna pripadnost, Slovenci, Neslovenci

ABSTRACT

SOCIAL AND SOCIAL-VALUE ORIENTATIONS RELATED TO MANAGEMENT, SELF-PERCEPTION AND LIFE STYLE BY CHOSEN GROUPS OF SLOVENIAN AND NON-SLOVENIAN PARTICIPANTS

Social and social value orientations related to management, self-awareness and life style are among the most important social orientations in any cultural environment.

In the research, I was interested if the mentioned social interpretations differ considerably among groups of Slovenian and Non-Slovenian participants of the survey. Respondents have been consisted of six different groups of students (economy students, mechanical engineering students, management students, law students, sociology students and psychology students), which have been included in the survey. A total of 269 students have been questioned, of which 246 have been Slovenians and 23 Non-Slovenians.

In the questionnaire I compiled together with my colleagues, I applied the Rockeach Value Scale, Hofstede's Management Scale, Lerner's questionnaire on the justness of the world and scales related to evaluations of management and management experience.

Results have shown that responses from Slovenian and Non-Slovenian respondents do not differ considerably in any summation dependable variable, while they differ considerably in the value preferences World of beauty and aesthetics, Equality of all people, Family security, Politeness and Intellectuality.

Key words: value orientations, management, management/managerial life style, justice awareness, nationality, Slovenians, Non-Slovenians

::UVOD

Vodenje je večplastni pojem, zato se tudi definicije številčne ter se med seboj razlikujejo glede na aspekt, ki ga izpostavljajo. Sadler (1997) je na podlagi analize večih definicij, določil glavne komponente vodenja. Tako naj bi bilo vodenje aktivnost ali proces. Ta proces obsega pojave kot so vpliv, zgledno vedenje¹ ali prepričevanje. Vključuje tudi udeležence, in sicer voditelje in privržence. Kot zadnjo komponento avtor navaja različne izide procesa – najbolj očitni so doseženi cilji, pa tudi predanost posameznikov tem ciljem, povečanje skupinske kohezivnosti in okrepitev ali sprememba organizacijske kulture. Kulturo sistema Hofstede (1980) definira kot psihološko imetje organizacije in kot taka predstavlja kolektivno programiranje mišljenj in delovanja a) družbene kulture (predvsem vrednote, socializacija) in organizacijske kulture (predvsem praktično delovanje). Vrednote pa so bile tudi predmet njegovega preučevanja in prav tako del moje raziskave, nanašajoč se na izbiro idealne službe. V zadnjih desetletjih so postale vrednote eminenten predmet medkulturnega proučevanja in so izraz samega jedra človeštva in človeških kultur. Hofstedejeva medkulturna raziskava, je pokazala, da so določilne dimenzije značilnosti različnih kultur močno povezane z vrednotnimi sistemi in dimenzijami. Vrednote lahko definiramo kot življenjska vodila in kot takšna pomenijo zgostitev vsega tistega, kar neka kultura ceni, kar jo normativno usmerja in motivira. Vrednote so nekakšen povzetek notranjih norm in ciljev neke družbe in kulture. Poleg tega pa so vrednote v primerjavi z drugimi psihosocialnimi prvinami neke kulture relativno stabilne in dolgotrajne. Kulturo opredeljujejo trajnostno in stabilno, kar ponovno pomeni, da so lahko njen

¹Exemplary behaviour”.

najboljši identifikacijski znak. Če se pomembno spremenijo vrednotne usmeritve, se pomembno spremeni kultura in obratno. Kane (2001), ki v svojem opisu izpostavlja moralno dimenzijo vodenja, poudarja neprisilno, vzajemno naravo odnosa med voditelji in privrženci oz. volivci (če uporabimo manj obremenjen oz. bolj korekten pojem).²

Bass (1990) je vodenje predstavil kot fokus oz. žarišče skupinskih procesov, stvar osebnosti, sprožanje voljnosti oz. sporazumevanja, vajo vplivanja, posebno obnašanje, obliko prepričevanja, povezavo moči, instrument za doseganje ciljev, učinek interakcije, razločevalno vlogo, začetek strukture in kot še veliko kombinacij omenjenih definicij.

Vodenje lahko vključuje uporabo moči, ne more se zreducirati zgolj na uporabo moči, saj se odločilno opira na prepričevanje. Čeprav politični voditelji uradno zavzemajo vodilni položaj, ne morejo dajati zapovedi, saj volivci niso podrejeni.

Nasprotno je Weber (1992) v preteklosti omenil, da se v politiki kot pogosto sredstvo uporablja prisila. V številnih primerih je doseganje "dobrih" ciljev vezano na to, da je treba vzeti v zakup moralno dvomljiva ali vsaj nevarna sredstva in možnosti ali tudi verjetnost neprijetnih stranskih posledic. Kane (2001) dalje meni, da so voditelji neizogibno tudi simboli, saj vrhovni voditelj skupnosti ali naroda simbolizira kolektivno identiteto skupine in kontinuiteto. Vodenje naj bi se potemtakem na splošno razlikovalo od managementa³; delno na račun svoje simbolične vloge in delno na podlagi dejstva, da so voditelji manj tesno povezani z organizacijo kot managerji – in seveda, nekateri voditelji sploh niso vezani na nobeno organizacijo.

O skupinah, ki jim pripadamo, si oblikujemo različne predstave, misli, spoznanja, čustva in občutja. Celoto vseh teh prvin, ki jih doživljamo v odnosu do neke skupine, imenujemo skupinska zavest. S skupinsko zavestjo se povezuje občutje skupinske identitete. To zajema celoto predstav o skupini, s katero se posameznik identificira in po kateri se omenjena skupina razlikuje od drugih skupin istega razreda. Analogno kot o nacionalni zavesti lahko govorimo tudi o nacionalni identiteti. Tradicija ter skupna in povezana usoda omogočajo, da se pojavijo podobne kognitivne in emocionalne vsebine nacionalne identitete

²Konotacije besede – privrženec – (follower) preveč napeljujejo na pasivnost in odvisnost, kar ne more veljati za vse, ki so v dvosmerni izmenjavi z voditeljem. Zato je morda bolj primerna uporaba besede – "volivec" (constituent), čeprav v določenih kontekstih lahko deluje okorno – Gardner, 1990.

³Avtor uporablja izraz "leadership", ki ga prevajamo kot vodenje in "management", ki bi ga lahko prevedli kot poslovno vodenje. Možina (1994) pri razločevanju obeh oblik vodenja trdi, da je glavni poudarek pri procesu vodenja kot managementa v doseganju organizacijskih ciljev, glavni poudarek pri procesu vodenja kot leadershipa pa je v vplivanju na ljudi, da bi dosegli cilje, pri čemer ni nujno, da gre za cilje organizacije. Vodnje (leadership) naj bi bil eden vitalnih vidikov procesa vodenja (management), ki vključuje tudi funkcije kot so planiranje, organiziranje, razdeljevanje in pogajanje (Hersey in Blanchard, 1982; po Možini 1994).

pri mnogih pripadnikih narodnostne skupnosti. Tako lahko govorimo o pravi narodnostni samopodobi.

::Opredelitev problema:

Problem lahko v splošnem izrazim z vprašanjem, ali med skupinama slovenskih in ne – slovenskih udeležencev v aktualni raziskavi obstajajo pomembne razlike ($p \leq 0.05$) v izbranih odvisnih spremenljivkah, ki predstavljajo izbrane socialno – vrednotne orientacije oz. socialne reprezentacije v zvezi s problematiko vodenja, družine in samega sebe.

::Hipoteze:

H1: a, b, c, d, e:

Med skupinama Slovencev in Neslovencev ne pričakujem pomembnih razlik v nobeni od naslednjih posamičnih variabel, in sicer a/ v zaznavi lastnega vodstvenega stila, b/ družinske klime, c/ življenjskega stila, d/ zaznave pravičnosti in e/ zaznavi zadovoljenosti lastnih psihosocialnih potreb (pričakovanja z omenjenimi razlikami sem preverjala z univariatnimi in multivariatnimi statističnimi metodami).

H2: a, b, c, d:

Prav tako ne pričakujem pomembnih razlik med skupinama v preferencah a/ terminalnih in b/ instrumentalnih vrednot in c/ v zaznavah uresničenosti vrednot ter d/ v vrednotah pri izbiri idealne službe; (pomembnost razlik sem preverjala z Mann-Whitneyev neparametričnim testom neodvisnih spremenljivk).

H3:

Alternativna hipoteza znotraj od vsakih podskupin "Slovenci – Neslovenci". Pričakujem visoke in pozitivne korelacije med spremenljivkami, ki so kot odvisne navedene v H1; (samoevalvacija, vodstveni stil, življenjski stil, klima v družini, zaznava pravičnosti).

::Metoda:

A) Udeleženke in udeleženci raziskave

V raziskavo so bili vključeni študentje tretjih letnikov Ekonomske fakultete v Ljubljani, Strojne fakultete v Ljubljani, Pravne fakultete v Ljubljani, Filozofske fakultete v Ljubljani in Fakultete za management v šolskem letu 2006 / 2007. Raziskava je bila izvedena marca 2007.

Sodelovalo je 269 študentov od tega 94 študentov in 173 študentk s pov-

prečno starostjo 22 let in povprečnim odklonom 1.55 let (bilo je $n = 246$ Slovencev (od tega 87 moških in 159 žensk, povprečna starost = 22.29 let ($SD = 1.89$)) in 23 Neslovencev (od tega 7 moških in 16 žensk, povprečna starost = 21.52 let ($SD = 1.12$)).

B) Pripomočki oz. instrumenti

Naslednje odvisne spremenljivke, ki sem jih merila kot sumacijske skore, so bile izvirno konstruirane (avtorja Velko S. Rus in M. Rus Makovec), ocena klime v lastni družini (14 bipolarnih 7 stopenjskih kontinuumov/ dobro vs. slabo, sproščeno vs. nesproščeno), lestvici evaluacije lastnega (stila) vodenja (43 bipolarnih 7 stopenjskih kontinuumov/ uspešen vs. neuspešen, zanimiv vs. nezanimiv), lestvici evaluacije vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu (12 bipolarnih 7 stopenjskih kontinuumov/ netoleranten vs. toleranten, ne uporablja pohval vs. uporablja pohvale), evaluacijo lastnega življenjskega stila (23 bipolarnih 7 stopenjskih kontinuumov/ optimističen vs. pesimističen, aktiven vs. pasiven) in oceno pravičnosti sveta (6 postavk, prevedenih po metodi "naprej – nazaj"). Uporabila sem tudi slovenski prevod Hofstedejeve lestvice v zvezi z vodenjem (Hofstede, 1980) in Rokeachovo lestvico vrednot skupaj z dodatkom (Velko S. Rus in M. Rus Makovec), ki ga predstavljajo zaznave uresničenosti posamičnih vrednot na ocenjevalni lestvici od 1 do 5 (prav nič ni uresničena = 1, ..., 5 = v celoti je uresničena). Prevod v slovenščino je bil izpeljan "naprej - nazaj". Prav tako sem uporabila lestvico "pravičnosti v svetu" (Gre za priredbo lestvice zaznav pravičnosti v svetu, katere avtorji so Dalbert, Montada in Schmitt, lestvico je l.1992 prevedel V. S. Rus, ima pa 6 postavk).

Tabela 1: Cronbachovi a koeficienti zanesljivosti so za posamezne sumacijske lestvice naslednji:

Skupina	N	Cronbach alpha				
		KD	Vod	VodMan	ZS	Prav
1	31	0.85	0.94	0.76	0.89	0.74
2	45	0.89	0.95	0.84	0.85	0.74
3	49	0.93	0.94	0.82	0.90	0.81
4	61	0.92	0.97	0.67	0.89	0.79
5	29	0.95	0.95	0.89	0.83	0.76
6	54	0.92	0.96	0.91	0.84	0.67

Opomba: 1) KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; ZS = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori
n = numerus

Opombe: Skupina 1 = študenti/ke ekonomske fakultete v Ljubljani; Skupina 2 = študenti/ke Strojne fakultete v Ljubljani; Skupina 3 = študenti/ke Fakultete za Management v Kopru; Skupina 4 = študenti/ke Pravne fakultete v Ljubljani; Skupina 5 = študenti/ke sociologije Filozofske fakultete v Ljubljani; Skupina 6 = študenti/ke psihologije Filozofske fakultete v Ljubljani.

::Rezultati:

Tabela 2: Aritmetične sredine, standardne deviacije ter F – testi razlik v odvisnih variablah glede na deklarativno nacionalno pripadnost

Variable	SLO		NESLO		F (1,267)	p
	M	SD	M	SD		
KD	76.14	14.89	75.65	14.95	0.22	0.88
Vod	231.45	29.66	232.08	35.07	0.009	0.92
VodMan	45.02	10.11	41.21	10.18	2.97	0.09
ZS	119.93	15.98	117.52	14.60	0.46	0.49
Prav	18.86	6.04	20.13	3.85	0.97	0.33

Opombe: SLO = Slovenci, n = 246; NESLO = Neslovenci, n = 23;

1) KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; ZS = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori

Pri preverjanju H1 nismo odkrili pomembnih razlik med skupinama Slovencev in Neslovencev v primeru nobene od posamičnih odvisnih spremenljivk (tabela 2).

Tabela 3: Rezultati Mann-Whitneyevega testa razlik v rangih terminalnih vrednot (Rokeach, 1973) glede na kategorijo "Slovenci – Neslovenci"

Variable	Skupina	N	Srednji rang	Mann-Whitney U	P
Vo68	1	246	132.77	2281.50	0.12
Vznemirlj. življenje	2	23	158.80		
Vo69	1	246	135.56	2691.00	0.69
Udobno življenje	2	23	129.00		
Vo70	1	246	134.36	2671.00	0.66
Izpolnjen smisel ž.	2	23	141.87		
Vo71	1	246	135.36	2739.50	0.80
Mir na svetu	2	23	131.11		

Variable	Skupina	N	Srednji rang	Mann-Whitney U	P
Vo72	1	246	132.42	2193.50	0.07
Svet lepote in estet.	2	23	162.63		
Vo73	1	246	138.62	1938.00	0.01
Enakost vseh ljudi	2	23	96.26		
Vo74	1	246	138.07	2073.00	0.03
Družinska varnost	2	23	102.13		
Vo75	1	246	132.99	2334.50	0.16
Svoboda	2	23	156.50		
Vo76	1	246	132.97	2330.00	0.16
Sreča	2	23	156.70		
Vo77	1	246	135.23	2773.00	0.86
Notranja harmonija	2	23	132.57		
Vo78	1	246	132.43	2196.00	0.08
Zrela ljubezen	2	23	162.52		
Vo79	1	246	133.77	2526.00	0.39
Nacional. suveren.	2	23	148.17		
Vo80	1	246	135.08	2808.50	0.96
Užitki	2	23	134.11		
Vo81	1	246	137.66	2175.00	0.05
Vera	2	23	106.57		
Vo82	1	246	134.80	2779.50	0.89
Samospošovanje	2	23	137.15		
Vo83	1	246	137.53	2206.50	0.08
Resnično prijatelj.	2	23	107.93		
Vo84	1	246	134.94	2815.00	0.97
Socialno priznanje	2	23	135.61		
Vo85	1	246	133.84	2544.00	0.42
Modrost	2	23	147.39		

Opombe: Skupina: 1 = Slovenci; 2 = Neslovenci; variable so označene z zaporedno številko v vprašalniku

V zvezi s preverjanjem H₂ smo pomembne razlike med skupinama Slovencev in Neslovencev smo potrdili samo v primeru vrednot: svet lepote in estetike, enakost vseh ljudi, družinska varnost in vera (tabela 3).

Tabela 4: Rezultati Mann-Whitneyevega testa razlik v rangih instrumentalnih vrednot (Rokeach, 1973) glede na kategorijo "Slovenci – Neslovenci"

Variable	Skupina	N	Srednji rang	Mann-Whitney U	P
V104	1	246	135.19	2781.50	0.89
Prizadevnost	2	23	132.93		
V105	1	246	135.32	2750.50	0.83
Širokostročnost	2	23	131.59		
V106	1	246	133.49	2457.00	0.27
Sposobnost	2	23	151.17		
V107	1	246	136.24	2525.00	0.39
Vedrost	2	23	121.78		
V108	1	246	136.16	2542.50	0.42
Urejenost	2	23	122.54		
V109	1	246	135.49	2708.00	0.73
Hrabrost	2	23	129.74		
V110	1	246	134.87	2797.50	0.93
Odpuščanje	2	23	136.37		
V111	1	246	135.62	2675.50	0.66
Uslužnost	2	23	128.33		
V112	1	246	135.79	2634.50	0.58
Iskrenost	2	23	126.54		
V113	1	246	134.10	2607.50	0.53
Iznajdljivost	2	23	144.63		
V114	1	246	134.30	2658.00	0.63
Neodvisnost	2	23	142.43		
V115	1	246	131.28	1914.00	0.01
Intelektualnost	2	23	174.78		
V116	1	246	133.79	2530.50	0.40
Ljubeznjiv	2	23	147.98		
V117	1	246	134.04	2593.00	0.51
Logičnost	2	23	145.26		
V118	1	246	135.97	2589.50	0.49
Ubogljivost	2	23	124.59		
V119	1	246	135.16	2790.50	0.91
Odgovornost	2	23	133.33		
V120	1	246	137.85	2127.50	0.05
Vljudnost	2	23	104.50		
V121	1	246	135.84	2622.50	0.56

Variable	Skupina	N	Srednji rang	Mann-Whitney U	P
Ovladovanje	2	23	126.02		

Opomba: Skupina: 1 = Slovenci; 2 = Neslovenci; variable so označene z zaporedno številko v vprašalniku

Pri verifikaciji H₂ za preference instrumentalnih vrednot smo ničelno hipotezo zavrnili pri vrednotah intelektualnost in vljudnost (tabela 4).

Tabela 5: Rezultati Mann-Whitneyevega testa zaznave stopnje uresničenosti terminalnih vrednot glede na kategorijo "Slovenci – Neslovenci"

Variable (ocene)	Skupina	N	Srednji rang	Mann-Whitney U	P
Vo86	1	245	133.54	2582.00	0.73
Vzemirlj. življenje	2	22	139.14		
Vo87	1	245	134.23	2752.50	0.84
Udobno življenje	2	23	137.33		
Vo88	1	246	133.10	2362.50	0.17
Izpolnjen smisel ž.	2	23	155.28		
Vo89	1	242	134.13	2510.00	0.42
Mir na svetu	2	23	121.13		
Vo90	1	243	135.17	2388.50	0.22
Svet lepote in estet.	2	23	115.85		
Vo91	1	243	134.74	2492.50	0.37
Enakost vseh ljudi	2	23	120.37		
Vo92	1	245	132.36	2293.50	0.11
Družinska varnost	2	23	157.28		
Vo93	1	246	138.02	2087.00	0.03
Svoboda	2	23	102.74		
Vo94	1	245	132.37	2296.50	0.11
Sreča	2	23	157.15		
Vo95	1	245	133.06	2465.50	0.29
Notranja harmonija	2	23	149.80		
Vo96	1	245	135.47	2581.00	0.49
Zrela ljubezen	2	23	124.22		
Vo97	1	241	133.81	9.90	0.08
Nacional. suveren.	2	22	112.14		
Vo98	1	246	136.36	2493.50	0.32
Užitki	2	23	120.41		

Variable (ocene)	Skupina	N	Srednji rang	Mann-Whitney U	P
Vo99	1	241	133.01	2649.00	0.72
Vera	2	23	127.17		
VI00	1	246	132.97	2329.00	0.14
Samospoštovanje	2	23	156.74		
VI01	1	245	131.74	2141.00	0.04
Resnično prijatelj.	2	23	163.91		
VI02	1	245	135.04	2685.50	0.68
Socialno priznanje	2	23	128.76		
VI03	1	245	133.32	2527.50	0.39
Modrost	2	23	147.11		

Opombe: Skupina: 1 = Slovenci; 2 = Neslovenci; variable so označene z zaporedno številko v vprašalniku

V zvezi s preverjanjem H2 smo pomembne razlike med skupinama Slovencev in Neslovencev smo potrdili samo v primeru zaznav uresničenosti vrednot: svoboda in resnično prijateljstvo (tabela 5).

Tabela 6: Rezultati Mann-Whitneyevega testa zaznave stopnje uresničenosti instrumentalnih vrednot glede na kategorijo "Slovenci – Neslovenci"

Variable (ocene)	Skupina	N	Srednji rang	Mann-Whitney U	P
VI22	1	246	134.29	2655.00	0.87
Prizadevnost	2	22	136.82		
VI23	1	244	133.50	2683.50	0.99
Širokostičnost	2	22	133.52		
VI24	1	246	134.82	2627.50	0.80
Sposobnost	2	22	130.93		
VI25	1	244	133.43	2668.00	0.96
Vedrost	2	22	134.23		
VI26	1	245	132.15	2242.00	0.16
Urejenost	2	22	154.59		
VI27	1	246	133.53	2467.00	0.47
Hrabrost	2	22	145.36		
VI28	1	244	134.79	2369.00	0.34
Odpuščanje	2	22	119.18		
VI29	1	245	132.23	2260.50	0.18
Uslužnost	2	22	153.75		

Variable (ocene)	Skupina	N	Srednji rang	Mann-Whitney U	P
V130	1	246	133.67	2502.50	0.54
Iskrenost	2	22	143.75		
V131	1	245	136.10	2180.00	0.12
Iznajdljivost	2	22	110.59		
V132	1	244	134.63	2409.00	0.39
Neodvisnost	2	22	121.00		
V133	1	245	135.49	2330.50	0.25
Intelektualnost	2	22	117.43		
V134	1	246	135.29	2511.50	0.56
Ljubeznjivost	2	22	125.66		
V135	1	246	134.16	2622.00	0.79
Logičnost	2	22	138.32		
V136	1	246	135.45	2471.50	0.48
Ubogljivost	2	22	123.84		
V137	1	246	133.23	2392.50	0.34
Odgovornost	2	22	148.75		
V138	1	246	135.20	2534.50	0.59
Vljudnost	2	22	126.70		
V139	1	246	135.81	2383.50	0.33
Obvadovanje	2	22	119.84		

Opomba: Skupina: 1 = Slovenci; 2 = Neslovenci; variable so označene z zaporedno številko v vprašalniku

Pri preverjanju H2 nismo odkrili pomembnih razlik med skupinama Slovencev in Neslovencev v primeru nobene od zaznav uresničenosti instrumentalnih vrednot (tabela 6).

Tabela 7: Rezultati Mann-Whitneyevega testa vrednot za izbiro idealne službe (Hofstede, 1980) glede na kategorijo "Slovenci – Neslovenci"

Variable	Skupina	N	Srednji rang	Mann-Whitney U	P
V158	1	246	138.10	2066.00	0.02
	2	23	101.83		
V159	1	245	133.90	2670.50	0.66
	2	23	140.89		
V160	1	246	136.11	2557.00	0.43
	2	23	123.17		

Variable	Skupina	N	Srednji rang	Mann-Whitney U	P
VI61	1	246	136.92	2356.50	0.17
	2	23	114.46		
VI62	1	246	135.45	2717.50	0.74
	2	23	130.15		
VI63	1	246	137.03	2329.00	0.14
	2	23	113.26		
VI64	1	246	134.58	2726.50	0.76
	2	23	139.46		
VI65	1	246	135.54	2697.00	0.69
	2	23	129.26		
VI66	1	246	134.99	2827.50	0.99
	2	23	135.07		
VI67	1	246	132.68	2257.50	0.09
	2	23	159.85		
VI68	1	246	135.76	2643.00	0.58
	2	23	126.91		
VI69	1	246	132.78	2282.00	0.11
	2	23	158.78		
VI70	1	243	134.27	2607.50	0.58
	2	23	125.37		
VI71	1	246	135.13	2798.00	0.93
	2	23	133.65		
VI72	1	246	135.12	2800.50	0.93
	2	23	133.76		
VI73	1	246	135.93	2601.50	0.51
	2	23	125.09		
VI74	1	246	137.18	2047.00	0.05
	2	23	104.55		
VI75	1	245	134.19	2741.50	0.82
	2	23	137.80		

Opomba: Skupina: 1 = Slovenci; 2 = Neslovenci

Opomba: Posamezne variable se nanašajo na obravnavane spremenljivke kaj je pomembno pri izbiri idealne službe: 158/ dovolj časa za osebno ali družinsko življenje; 159/ opravljanje nalog, ki so v izziv in iz katerih je mogoče dobiti osebni občutek uresničitve; 160/ na delovnem mestu je malo napetosti in stresa; 161/ na voljo so dobri fizični delovni pogoji; 162/ vzpostavljen je dober delovni odnos z neposredno nadrejenim; 163/ zagotovljena je varnost zaposlitve; 164/ na voljo je precejšnja svoboda za oblikovanje lastnega pristopa k delu; 165/ delo poteka z ljudmi, ki med seboj dobro sodelujejo; 166/ neposredno

nadrejeni se posvetujejo z vam glede svojih odločitev; 167/ možen je resničen prispevek k uspehu podjetja ali organizacije; 168/zagotovljena je možnost večjega zaslужka; 169/ služiti domovini; 170/ življenje na območju, kjer si z družino želite živeti; 171/ priložnost za napredovanje na delovna mesta višje ravni; 172/ delo vključuje element raznolikosti in pustolovščine; 173/ delo v prestižni, uspešni družbi ali organizaciji; 174/ priložnost za pomoč drugim; 175/ delo v dobro opredeljenih delovnih razmerah, kjer so zahteve jasne.

Pri verifikaciji H₂ za preference vrednot pri izbiri idealne službe glede na kategorijo Slovenci – Neslovenci smo ničelno hipotezo zavrnilo pri vrednotah zadostnega časa za osebno in družinsko življenje (V₁₅₈) in obstoju priložnosti za pomoč drugim (V₁₇₄) (tabela 7).

Tabela 8: Korelacije med obravnavanimi variablami pri skupini "Slovenci"
(*n* = 246)

Skupine	KD	Vod	VodMan	ZS	Prav
KD					
Vod	0.31**				
VodMan	-0.04	0.08			
ZS	0.26**	0.65**	0.15*		
Prav	0.07	0.22**	0.11	0.19**	

Opombe: 1) KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja; VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; ZS = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori

*, $p < 0.05$; **, $p < 0.01$

Pri preverjanju H₃ smo odkrili pomembne ($p < 0.01$) visoke pozitivne korelacije v skupini Slovencev v primeru odvisnih spremenljivk, in sicer med evaluacijo vodenja in življenjskim stilom (tabela 8).

Tabela 9: Korelacije med obravnavanimi variablami pri skupini "Neslovenci"
(*n* = 23)

Skupine	KD	Vod	VodMan	ZS	Prav
KD					
Vod	0.59**				
VodMan	0.05	-0.19			
ZS	0.46*	0.75**	-0.22		
Prav	-0.03	0.03	0.29	0.23	

Opombe: 1) KD = zaznana klima v družini; Vod = evaluacija lastnega (stila) vodenja;

VodMan = zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu; ZS = evaluacija lastnega življenjskega stila; Prav = zaznava "pravičnosti v svetu" – vsi sumarni skori

*, $p < 0.05$; **, $p < 0.01$

V zvezi s preverjanjem H₃ smo odkrili pomembne ($p < 0.01$) visoke pozitivne korelacije v skupini Neslovencev v odvisnih spremenljivkah med evaluacijo vodenja in življenjskim stilom ter prav tako med evaluacijo vodenja in klimo v družini (tabela 9).

::DISKUSIJA

V primeru nobene od posamičnih odvisnih spremenljivk (zaznana klima v družini, evaluacija lastnega (stila) vodenja, evaluacija/ zaznava vodstvenega stila v slovenskem gospodarstvu, evaluacija lastnega življenjskega stila ter zaznava "pravičnosti v svetu"), izraženih kot socialno – vrednotne orientacije oz. kot socialne reprezentacije in merjene kot sumacijske variable, nisem odkrila pomembnih razlik med skupinama udeležencev "Slovenci" vs. "Neslovenci". Gre torej za izrazite podobnosti v nekaterih temeljnih socialnih reprezentacijah in self konceptih oz. samoevaluacijah med skupinama slovenskih in neslovenskih udeležencev v raziskavi. Iz omenjene podobnosti lahko z relativno visoko stopnjo verjetnosti sklepamo, da je bila vsaka od obeh skupin izpostavljena podobnim socializacijskim oz. akulturacijskim učinkom s strani slovenskega okolja.

Omenjene socialne/ akulturacijske učinke lahko opazimo tudi na nivoju podobnosti v preferenčnih zaznavah terminalnih oz. instrumentalnih vrednot Rokeacheve lestvice vrednot. Pomembne razlike v preferencah terminalnih vrednot sem odkrila samo v primeru treh vrednot (Svet lepote in estetike, Enakost vseh ljudi, Družinska varnost), v zvezi z instrumentalnimi vrednotami pa v primeru dveh vrednot (Intelektualnost in Vljudnost). Hkrati menim, da ravno odkrite pomembne razlike med skupinami v rangih vrednot Enakost vseh ljudi in Družinska varnost (tabela 3), oz. Intelektualnost in Vljudnost (tabela 4) pa vendarle kaže tudi na nekatere manjše razlike v socializacijskih učinkih med skupinama slovenskih in neslovenskih udeležencev. Zanimivo je, da je skupina neslovenskih udeležencev v raziskavi pomembno bolj pozitivno preferira vrednoto Intelektualnost, kot pa jo preferira skupina slovenskih udeležencev, kar morda kaže na to, da neslovenski udeleženci izobrazbo oz. intelektualnost zaznavajo kot pomemben faktor, ki je povezan s procesi socialne promocije.

Zanimalo nas je tudi, ali se obe skupini pomembno razlikujeta v zaznanih stopnjah uresničenosti posamičnih terminalnih oz. instrumentalnih vrednot.

Pomembne razlike med skupinama smo potrdili samo v primeru zaznav uresničenosti vrednot svoboda in resnično prijateljstvo (tabela 5), medtem ko pri zaznavi uresničenosti instrumentalnih vrednot (tabela 6) nismo odkrili pomembnih razlik med skupinami slovenskih in neslovenskih udeležencev. Iz omenjenih rezultatov lahko sklepamo na podobnosti motivacijsko – akcijskih osebnostnih naravnosti pri slovenskih in neslovenskih udeležencih v raziskavi. Gre za značilnost, ki jo lahko pripišemo socialni dinamiki vsakdanjega življenja v različnih segmentih oz. področjih socialnega okolja.

V zvezi z zaznavami pri izbiri idealne službe (Hofstede, 1980) smo ničelno hipotezo zavrnilo pri vrednotah zadostnega časa za osebno in družinsko življenje in obstoju priložnosti za pomoč drugim (tabela 7). Zadostni čas za osebno in družinsko življenje ter priložnost za pomoč drugim sta bolj pomembni kategoriji neslovenskim kot slovenskim udeležencem.

V zvezi s korelacijskimi razmerji med obravnavanimi socialnimi reprezentacijami v skupini slovenskih udeležencev izstopata dve pomembni in pozitivni korelaciji (tabela 8), in sicer med evaluacijo vodenja in življenjskim stilom oz. med zaznano klimo v lastni družini ter evaluacijo lastnega stila vodenja. V zvezi s korelacijskimi razmerji med obravnavanimi socialnimi reprezentacijami v skupini neslovenskih udeležencev pa izstopajo tri pomembne in pozitivne korelacije (tabela 9), in sicer med zaznano klimo v lastni družini na eni strani ter evaluacijo lastnega stila vodenja oz. lastnega življenjskega stila na drugi strani. Velja torej poudariti, da smo tako pri slovenskih, kot pri neslovenskih udeležencih odkrili dva enaka para korelacij: v obeh primerih imajo tisti, ki pozitivneje evaluirajo lastno družinsko klimo, tudi pozitivnejše stališče do vodenja v slovenskem gospodarstvu, korelacija pa je relativno nizka. Hkrati pa imajo v obeh primerih tisti, ki pozitivneje evaluirajo lastni vodstveni stil, pozitivnejša stališča do lastnega življenjskega stila, gre pa za relativno visoki korelaciji.

Dobljene rezultate lahko strnemo v ugotovite, da sta slovenska in neslovenska skupina udeležencev v raziskavi zelo podobni v vrednotnih preferencah, v zaznavi uresničenosti posamičnih vrednot, v izraženosti nekaterih temeljnih socialno – vrednotnih orientacij/ socialnih reprezentacij, pa tudi v njihovi medsebojni (ne)povezanosti.

::LITERATURA

- Bass, B. M. (1990).** Handbook of leadership (theory, research, and managerial applications), Third edition. The Free Press - Collier Macmillan Publishers. London.
- Gardner, H. (1990; 1996),** Leading Minds (London: Harper Collins).
- Hofstede, G. (1980).** Culture's consequences: International differences in work-related values. Beverly Hills CA: Sage Publications.
- Kane, J. (2001).** The politics of moral Capital Cambridge: Cambridge University Press.
- Kuljić, T. (2004).** Tito – sociološkoistorijska studija. Gradska narodna biblioteka "Žarko Zrenjanin". Zrenjanin 2004.
- Možina, S. (1994).** Osnove vodenja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Rokeach, M. (1973).** The nature of human values. New York: Free Press.
- Sadler, P. (1997).** Leadership. London: Kogan Page Limited.
- Weber, M. (1992).** Politika kot poklic. v F. Adam (Ur.), Politika kot poklic (str. 21 – 66). Ljubljana: Krt.

